

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПСИХІАТРІЇ, ПСИХОТЕРАПІЇ, НАРКОЛОГІЇ ТА МЕДИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора Донецького національного
медичного університету, професор

Олександр ГЕРАСИМЕНКО

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ В ІНТЕРНАТУРІ

ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

«ПСИХІАТРІЯ»

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність на до дипломному рівні	222 Медицина, 228 Педіатрія 7.110101 Лікувальна справа

Розглянуто на засіданні Вченої Ради
факультету інтернатури та
післядипломної освіти Донецького
національного медичного університету
від 21 червня 2022 року
(протокол №7)

Лиман, 2022 рік

Розробники:

Путятін Г.Г. - завідувач кафедри, к.мед.н., доцент кафедри психіатрії, психотерапії, наркології та медичної психології ДНМУ

Осокіна О.І. - д.мед.н., професор кафедри психіатрії, психотерапії, наркології та медичної психології ДНМУ

Ушенін С.Г. - к.мед.н., доцент кафедри психіатрії, психотерапії, наркології та медичної психології ДНМУ

Мішина О.В. - асистент кафедри психіатрії, психотерапії, наркології та медичної психології ДНМУ

Кочубей О.Г. - асистент кафедри психіатрії, психотерапії, наркології та медичної психології ДНМУ

Панченко Т.М. - асистент кафедри психіатрії, психотерапії, наркології та медичної психології ДНМУ

Рецензенти:

Панченко О.А - директор ДЗ "Науково-практичний медичний реабілітаційно - діагностичний центр МОЗ України, Заслужений лікар України, д.мед.н., професор

Копчак О.О. - завідувач кафедри неврології, психіатрії і фізичної реабілітації ПВНЗ "Київський медичний університет", д.мед.н., професор

Вступ

Ця програма розроблена на основі: 2005/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 7 вересня 2005 р. «Про визнання професійної кваліфікації» зі змінами, внесеними Директивою 2013/55/ЄС; Положень Хартії навчання медичних фахівців у Європейській спільноті, прийнятої у 1994 р. Європейською спілкою медичних фахівців (як орієнтир при розробці програм підготовки в інтернатурі та подальшого удосконалення Положення про інтернатуру).

У цій програмі описані умови для присвоєння спеціальності «Психіатрія», виконання яких необхідне у процесі проходження інтернатури. Послідовно наводяться освітні вимоги до лікарів, які продовжують освіту в інтернатурі.

Психіатрія є галуззю медицини, однак має специфічні відмінності від інших медичних дисциплін. Як і інші медичні галузі, психіатрія передбачає діагностику, лікування, профілактику, а також наукові дослідження психічних розладів та захворювань. Функціонування психіки тісно пов'язане не лише з безпосереднім впливом біологічних факторів, але й залежить від суб'єктивних психічних переживань, а також соціальних вимог до адаптації та самореалізації (біопсихосоціальна модель). Тому психіатрія, з одного боку, тісно переплетена з психотерапією (наукою про динаміку та економіку суб'єктивного), а з іншого — із соціальними дисциплінами.

Різні теорії та моделі психіатричного знання і психіатричної практики беруть свої витоки як з природничих (генетика, нейрофізіологія, нейрохімія), так і з гуманітарних (психологія, психотерапія, соціологія) наук. При цьому природа переважної більшості психічних розладів та хвороб залишається досі невідомою. З цього зрозуміло, що навчання психіатрії вимагає гнучкого поєднання знань у всіх названих областях і особливо вміння застосовувати ці знання як у типових (стандартних), так і індивідуально значимих для кожного пацієнта ситуаціях.

Відтак, сучасна психіатрія передбачає оволодіння якомога ширшим спектром навичок та умінь проведення диференційно-діагностичних, лікувальних (включаючи психотерапевтичні), реабілітаційних та профілактичних заходів щодо пацієнтів з психічними розладами та здорового населення.

Головною метою навчання в інтернатурі з психіатрії є набуття здатності розуміти, розпізнавати, лікувати і запобігати психічним розладам та захворюванням самостійно й під власну відповідальність. Набуття цих здатностей у психіатрії традиційно пов'язане з навчанням за традиційними методами набуття знань та під супервізією (детальніше див. п. 3.4.).

У цій Програмі, згідно з базовими визначеннями, наведеними у англійській літературі (див., наприклад, словники «Merriam Webster's» або «Oxford English Dictionary») терміни «психічний розлад» і «психічна хвороба» вживаються як еквівалентні. Слід, відтак, вважати, що теоретичне і практичне розмежування цих термінів у вітчизняному вживанні є недостатньо обґрунтованим.

І. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Галузь знань 22	22 «Охорона здоров'я»
Складник освіти	Післядипломна освіта, первинна спеціалізація
Спеціальність	Психіатрія
Кваліфікація	Лікар-спеціаліст
Передумови вступу	Ступінь магістра в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», 228 «Педіатрія»
Форма проходження	Очна
Мова (и)	Українська
Академічні права інтерна	Безперервний професійний розвиток. Можлива подальша підготовка на третьому (освітньонауковому) рівні вищої освіти. Здобуття додаткових кваліфікацій та лікарських спеціалізацій (вторинних) в системі освіти дорослих. Робочі місця у закладах охорони здоров'я, самостійне працевлаштування.
Моніторинг та оцінювання	Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за № 1081/36703
Рівень оволодіння	Для кожної компетенції, практичної навички визначаються в кожному з діапазонів від «А» до «D»: A: Має знання, описує... B: Виконує, керує, демонструє під наглядом. C: Виконує, керує, демонструє самостійно. D: Вчить або контролює інших у виконанні, управлінні, демонстрації.
Обсяг програми	2 академічні роки, 3432 годин, 114,4 кредитів ECTS). 31,2 кредитів ЄКТС (936 годин практичного та теоретичного навчання, додаткова програма: інформаційні медичні технології — 4; медичне право — 4; менеджмент в охороні здоров'я — 8; протидія домашньому насильству — 8; медицина катастроф — 8).

Роки навчання	Початок навчання/ проходження інтернатури			Закінчення навчання/ проходження інтернатури		
	Освітня частина	Практична частина	Державна Атестація	Освітня частина	Практична частина	Державна Атестація
1	1 рік навчання — 01.10	1 рік навчання — 01.08	1 рік — річна атестація 30.12	1 рік навчання — 31.12	1 рік навчання — 30.09	-
2	2 рік навчання — 01.04	2 рік навчання — 02.01	-	2 рік навчання — 30.06	2 рік навчання — 31.03	Заключна атестація - 30.06

II. ГРАФІК ОСВІТНЬОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ

Тривалість підготовки в інтернатурі: 22 місяці (3432 годин) (114,4 кредитів ECTS).

Освітня частина: (заклади вищої або післядипломної освіти) 6 місяців (936 годин, 31,2 кредитів ECTS), три місяці щорічно (15,6 кредитів ECTS на рік).

Практична частина: (бази стажування) 16 місяців (2496 год.)

МІСЯЦІ

	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
I-й	Б	Б	К	К	К	Б	Б	Б	Б	Б	Б	В
II-й	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	К	К	К	В

Б - практична частина підготовки на базі стажування;

К - освітня частина підготовки - навчання на кафедрі;

В - відпустка.

III. ПЕРЕЛІК ОBOB'ЯЗKOBИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПО ЗАКІНЧЕННЮ ІНТЕРНАТУРИ

Інтегральна компетентність	<p>ІК 01. Здатність адаптуватися до нових умов і ситуацій та спроможність автономно діяти у них.</p> <p>ІК 02. Спроможність до роботи у команді, зокрема у міждисциплінарній та інтернаціональній.</p> <p>ІК 03. Комуникативна компетентність: спроможність до ефективної професійної та міжособистісної комунікації, вміння спілкуватися з людьми з особливими потребами, дітьми та особами літнього віку.</p> <p>ІК 04. Лідерство у розробці та впровадженні інновацій та їх використання у професійній діяльності.</p> <p>ІК 05. Вміння визнавати власні помилки та запобігати, мінімізувати негативні наслідки.</p> <p>ІК 06. Демонстрування лідерських навичок, уміння ухвалювати рішення та брати на себе відповідальність за управління ситуацією, вміння делегувати завдання іншим членам команди.</p> <p>ІК 07. Спроможність до організації правового забезпечення та менеджменту професійної діяльності.</p> <p>ІК 08. Спроможність організувати та диференційовано залучити хворих до різних форм лікувально-трудої діяльності, виявити ознаки тимчасової та стійкої, часткової чи повної втрати працездатності, визначити професійні обмеження.</p>
-----------------------------------	---

**Загальні
компетентності**

ЗК 01. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці.

ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності.

ЗК 03. Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня.

ЗК 04. Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами.

ЗК 05. Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп'ютерною технікою.

ЗК 06. Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці.

ЗК 07. Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка).

ЗК 08. Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров'я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.).

ЗК 09. Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності.

ЗК 10. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

ЗК 11. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

ЗК 12. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.

ЗК 13. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги, домедичної допомоги за міжнародними протоколами.

ЗК 14. Знати покази, протипокази, побічні дії препаратів, які використовуються в лікарській практиці та побічну дію препаратів, які приймаються пацієнтом системно.

ЗК 15. Володіти загальними знаннями щодо організації психіатричної допомоги в республіці, місті та ін., організації роботи швидкої психіатричної допомоги

ЗК 16. Порядок психіатричного огляду хворих, питання госпіталізації до психіатричного стаціонару в добровільному, невідкладному чи примусовому порядку

ЗК 17. Основні питання загальної психопатології: прояви астенічного синдрому, різні варіанти афективних синдромів, неврозоподібних синдромів, маячних та галюцинаторних синдромів, кататонічного синдрому, судорожного синдрому, синдромів потьмареної свідомості, амнестичні синдроми та недоумства.

ЗК 18. Клінічну картину психічних захворювань, їх етіологію, патогенез, диференційну діагностику та лікування

ЗК 19. Симптоматику станів, що потребують невідкладної або примусової госпіталізації, застосування методів інтенсивної терапії (гіпертоксична шизофренія, епілептичний статус, тяжкий алкогольний делірій, тяжкі депресії, суїцидальні спроби, нейролептичні ускладнення, тощо).

ЗК 20. Методи дослідження психічно хворих і, передусім, клінічно-психопатологічні можливості інструментальних та спеціальних параклінічних методів діагностики в психіатрії.

ЗК 21. Методи психофармакотерапії.

ЗК 22. Методи психотерапії.

ЗК 23. Питання тимчасової та стійкої непрацездатності, МСЕК, питання диспансеризації та реабілітації психічно хворих.

ЗК 24. Питання судово-психіатричної та військової експертизи психічно хворих.

**Професійні
компетентності**

ПК 01. Вміти оцінити при розпитуванні та одночасному спостереженні особливості поведінки, зовнішній вигляд, висловлювання хворого, що дають можливість припустити наявність психічного захворювання.

ПК 02. Вміти одержати достатні для попередньої оцінки анамнестичні відомості (із супроводжуючої хворого медичної та іншої документації, у осіб, які його супроводжують та у самого хворого) про його преморбідні індивідуальні особливості, про характер хворобливих проявів з моменту їх виникнення та провокуючі фактори.

ПК 03. Вміти виявити особливості психосоматичного та неврологічного стану хворого.

ПК 04. Вміти визначити необхідність в спеціальних методах дослідження (лабораторних, рентгенологічних та функціональних), організувати їх виконання та дати їм правильну інтерпретацію.

ПК 05. Вміти встановити попередній діагноз на синдромальному та нозологічному рівнях, провести диференціальний діагноз.

ПК 06. При необхідності організувати та провести невідкладну допомогу (гамування різних видів збудження, заходи для переривання серії випадків при тяжких нейролептичних ускладненнях чи токсичних станах).

ПК 07. Вміння визначити показання для необхідної медичної допомоги: при наявності показань організувати переведення хворого до реанімаційного відділення багатoproфільної лікарні, організувати нагляд та лікування хворих в амбулаторних умовах диспансерної психіатричної дільниці, визначити тенденцію до затяжного характеру хворобливого стану і в цих випадках організувати направлення хворих до денного стаціонару чи санаторного відділення психіатричної лікарні, визначити показання для невідкладної госпіталізації (гострі психотичні стани з вираженим маяченням і тенденцією до агресії та ін.).

ПК 08. Вміння визначити показання для планової госпіталізації для проведення ретельного обстеження та підбір лікування у стаціонарних умовах (при неефективності лікування в амбулаторних умовах та погіршення клінічної картини захворювання, при необхідності проведення різних видів стаціонарної психіатричної експертизи).

ПК 09. Вміти при знаходженні хворого у стаціонарі застувати весь комплекс заходів, необхідних для визначення діагнозу (якщо в амбулаторних умовах його неможливо встановити), організувати відповідне лікування;

ПК 10. Вміння проведення психопатологічного обстеження хворого з виявленням динаміки психопатологічного стану, правильно оцінити особливості та їх співвідношення із актуальним психосоматичним станом

ПК 11. Вміти обґрунтувати тактику медикаментозної терапії з урахуванням індивідуальних особливостей хворого та загальних закономірностей перебігу хвороби.

ПК 12. Вміти співвіднести долю біологічних та психосоціальних закономірностей перебігу хвороби.

ПК 13. Вміти співвіднести долю біологічних та психосоціальних методів терапевтичного впливу залежно від етапу хвороби.

ПК 14. Вміти забезпечити спадкоємність терапії при наданні хворим стаціонарної та амбулаторної (диспансерної) допомоги.

ПК 15. Вміти розробити для хворих індивідуальні програми реабілітації, що проводяться на фоні комплексної медикаментозної терапії.

ПК 16. Вміти провести первинну соціально-трудова експертизу в лікувально-консультативній комісії (ЛКК) з подальшим поданням документів на МСЕК.

ПК 17. Вміти передбачити заходи із попередження рецидивів та ускладнень хвороби, спадкоємний зв'язок з диспансером, рекомендації щодо підтримуючої терапії, трудової реабілітації та соціально-гігієнічні рекомендації хворому та його близьким.

ПК 18. Вміти проводити диспансеризацію хворих.

ПК 19. Вміти оформляти необхідну медичну документацію.

ПК 20. Вміти проводити штучне годування через зонд.

ПК 21. Вміти проводити внутрішньовенне (в т.ч. краплинне) вливання лікарських речовин.

ПК 22. Вміти проводити електросудомну терапію.

ПК 23. Вміти проводити штучне дихання.

ПК 24. Вміти проводити непрямий масаж серця.

IV. ЗМІСТ ОBOB'ЯЗKOBИХ КОМПОНЕНТІВ ОСВІТНЬО- ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Курс	Психіатрія	
Інтегральний блок для 1 та 2 року навчання	Передбачають набуття здатності розуміти, розпізнавати, лікувати і запобігати психічним розладам та захворюванням самостійно й під власну відповідальність. Набуття цих здатностей у психіатрії традиційно пов'язане з навчанням за традиційними методами набуття знань та під супервізією.	
Знання	Уміння	

- основи законодавства про охорону здоров'я та директивні документи, які обумовлюють діяльність органів та установ охорони здоров'я;

- загальні питання щодо організації психіатричної допомоги в республіці, місті та ін., організації роботи швидкої психіатричної допомоги;

- порядок психіатричного огляду хворих, питання госпіталізації до психіатричного стаціонару в добровільному, невідкладному чи примусовому порядку;

- основні питання загальної психопатології: прояви астенічного синдрому, різні варіанти афективних синдромів, неврозоподібних синдромів, маячних та галюцинаторних синдромів, кататонічного синдрому, судорожного синдрому, синдромів потьмареної свідомості, амнестичні синдроми та недоумства;

- клінічну картину психічних захворювань, їх етіологію, патогенез, диференційну діагностику та лікування;

- симптоматику станів, що потребують невідкладної або примусової госпіталізації, застосування методів інтенсивної терапії (гіпертоксична шизофренія, епілептичний статус, тяжкий алкогольний делірій, тяжкі депресії, суїцидальні спроби, нейролептичні ускладнення, тощо); методи дослідження психічно хворих і, передусім, клінічно-психопатологічні, можливості інструментальних та спеціальних параклінічних методів діагностики в психіатрії;

- основи фармакології, фармакокінетики та фармакотерапії захворювань, інші методи біологічної терапії, основи психотерапії;

- принципів проведення оцінки тимчасової та стійкої

- оцінити при розпитуванні та одночасному спостереженні особливості поведінки, зовнішній вигляд, висловлювання хворого, що дають можливість припустити наявність психічного захворювання;

- одержати достатні для попередньої оцінки анамнестичні відомості (із супроводжуючої хворого медичної та іншої документації, у осіб, які його супроводжують та у самого хворого) про його преморбідні індивідуальні особливості, про характер хворобливих проявів з моменту їх виникнення та провокуючі фактори;

- виявити особливості соматичного та неврологічного стану хворого;

- визначити необхідність в спеціальних методах дослідження (лабораторних, рентгенологічних та функціональних), організувати їх виконання та дати їм правильну інтерпретацію;

- встановити попередній діагноз на синдромальному та нозологічному рівнях, провести диференціальний діагноз;

- при необхідності організувати та провести невідкладну допомогу (гамування різних видів збудження, заходи для переривання серії судомних нападів при епілептичному статусі, тяжких нейролептичних ускладненнях чи токсичних станах);

- визначити показання для послідуєчої медичної допомоги: при наявності показань організувати переведення хворого до реанімаційного відділення багатопрофільної лікарні, організувати нагляд та лікування хворих в амбулаторних умовах диспансерної психіатричної дільниці, визначити тенденцію до затяжного характеру хворобливого стану і в цих випадках організувати направлення хворих до денного стаціонару чи санаторного відділення психіатричної лікарні,

непрацездатності, МСЕК, питання диспансеризації та реабілітації психічно хворих;
- принципів проведення судово-психіатричної та військової експертизи психічно хворих.

визначити показання для невідкладної госпіталізації (гострі психотичні стани з вираженим маренням і тенденцією до агресії та ін.), визначити показання для планової госпіталізації для проведення ретельного обстеження та підбір лікування у стаціонарних умовах (при неефективності лікування в амбулаторних умовах та погіршення клінічної картини захворювання, при необхідності проведення різних видів стаціонарної психіатричної експертизи);
- при знаходженні хворого у стаціонарі застувати весь комплекс заходів, необхідних для визначення діагнозу (якщо в амбулаторних умовах його неможливо установити), організувати відповідне лікування;
- проведення психопатологічного обстеження хворого з виявленням динаміки психопатологічного стану, правильно оцінити особливості їх співвідношення із психопатологічною соматичною стану, характер симптоматику;
- обґрунтувати тактику медикаментозної терапії з урахуванням індивідуальних особливостей хворого та загальних закономірностей перебігу хвороби;
- співвіднести долю біологічних та психосоціальних закономірностей перебігу хвороби;
- співвіднести долю біологічних та психосоціальних методів терапевтичного впливу в залежності від етапу хвороби;
- забезпечити спадкоємність терапії при наданні хворим стаціонарної та амбулаторної (диспансерної) допомоги;
- розробити для хворих індивідуальні програми реабілітації, що проводяться на фоні комплексної медикаментозної терапії;

<p>-</p>	<ul style="list-style-type: none">- організувати та диференційовано залучити хворих до різних форм лікувально-трудової діяльності, виявити ознаки тимчасової та стійкої, часткової чи повної втрати працездатності, визначити професійні обмеження;- проводити первинну соціально - трудову експертизу в лікувально-консультативній комісії (ЛКК) з подальшим поданням його документів на МСЕК;- передбачити заходи по попередженню рецидивів та ускладнень хвороби, спадкоємний зв'язок з диспансером, рекомендації щодо підтримуючої терапії, трудової реабілітації та соціально-гігієнічні рекомендації хворому та його близьким;- проводити диспансеризацію хворих;- оформляти необхідну медичну документацію.
----------	--

Практичні навички/компетентності

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Проведення діагностичного огляду хворого з психічним розладом	С	60
2	Складання консультативного висновку лікаря-психіатра	С/D	60
3	Проведення психодіагностичного дослідження з використанням стандартних психометричних тестів, стандартизованих діагностичних опитувальників та шкал та складання протоколу патопсихологічного дослідження	С/D	30
4	Оцінка результатів лабораторних клініко-біохімічних досліджень	С	30
5	Аналіз результатів електроенцефалографічного дослідження хворого на епілепсію та складення висновків	С	30
6	Складання схеми припинення епілептичного статусу	С	15
7	Оволодіння методом розгальмування хворих в стані кататонічного ступору	С/D	15
8	Надання невідкладної допомоги при маніакальному збудженні	С/D	15
9	Надання невідкладної допомоги при спробах чи загрозі суїциду	С/D	15
10	Надання невідкладної допомоги при станах збудження та агресивності	С/D	15

11	Проведення штучного годування хворого через зонд	C/D	5
12	Надання невідкладної допомоги при кататонічному збудженні	C/D	15
13	Внутрішньовенне (в т.ч. краплинне) вливання лікарських речовин	C/D	30
14	Проведення електросудомної терапії (ЕСТ).	B	5
15	Призначення лікування згідно з клінічними протоколами	C	60
16	Оформлення медичної документації, в тому числі - електронної	B/C	60
17	Проведення сеансу аутогенного тренування	C	5
18	Проведення кризового психотерапевтичного втручання	B/C	30
19	Застосування психотерапевтичного втручання (гіпно-сугестивна, раціонально-емоційна терапія)	B/C	30
20	Розробка та здійснення схем лікування осіб похилого віку	C/D	30
21	Розробка та здійснення схем лікування дітей та підлітків	B/C	30
22	Оформлення скерування на госпіталізацію до психіатричного закладу та направлення на ЛКК	C	30
23	Оформлення скерування на МСЕК	C	5
24	Проведення первинного і повторного амбулаторного оглядів та призначення амбулаторного лікування	C	30
25	Оформлення документів для невідкладної госпіталізації	B/C	30
26	Визначення алкоголю у повітрі, що видихається особою	C/D	5

27	Надання невідкладної допомоги при деліріозних станах внаслідок інтоксикації чи залежності від психоактивних речовин (алкоголь, наркотичні чи токсичні речовини, психотропні препарати)	C/D	15
28	Проведення процедури штучного дихання	C	5
29	Проведення процедури непрямого масажу серця	C	5
30	Перша допомога при гострій інтоксикації внаслідок передозування психоактивних речовин	C/D	10
31	Представлення пацієнта на судово-психіатричну експертизу (амбулаторну та стаціонарну)	B	5

V. ДОДАТКОВІ ПРОГРАМИ

№	Назва програми	Обсяг програми (кількість годин, симуляційне навчання, тощо)
1.	Інформаційні медичні технології	4
2.	Медичне право	4
3.	Менеджмент в охороні здоров'я	8
4.	Вікова психологія	8
5.	Медицина катастроф	8
6.	Протидія насильству в сім'ї	8

*** Обсяг додаткових програм становить від 3% до 8% від загального обсягу програми**

VI. ДОДАТКОВІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Навчальний план підготовки інтернів практичної частини інтернатури

№ п/п	Структурні підрозділи	Тривалість у місяцях (годинах)
1	Психіатричне відділення	6 (936)
2	Дитяче психіатричне відділення	2 (312)
3	Відділення неврозів	2 (312)
4	Психогеронтологічне відділення	2 (312)
5	Відділення первичного психотичного епізоду	2 (312)
6	Диспансерне відділення	2(312)
	ВСЬОГО	16 (2496)

**Навчальний план підготовки інтернів в освітній частині
інтернатури на базі кафедри психіатрії, психотерапії,
наркології та медичної психології ДНМУ**

Код курсу	НАЗВА КУРСУ (1 рік навчання)	Кількість учбових годин			
		Лекції	Семінари	Практ. Заняття	Всього
01.	Організація психіатричної допомоги населенню.	2	12	20	27
02.	Загальна психопатологія.	10	15	20	40
03.	Методи дослідження осіб з психічними розладами.	2	10	10	22
04.	Шизофренія, шизотипові та маячні розлади.	2	15	20	37
05.	Афективні розлади.	2	5	10	17
06.	Епілепсія.	2	5	15	22
07.	Симптоматичні психічні розлади.	2	5	10	17
08.	Психічні розлади при ендокринних захворюваннях.	0.5	2	5	7.5
09.	Психічні розлади при черепно-мозкових травмах.	0.5	2	5	7.5
10.	Психічні розлади при сифілітичних ураженнях головного мозку.	0.5	2	5	7.5
11.	Психічні розлади при пухлинах головного мозку.	0.5	2	5	7.5
12.	Психічні розлади при енцефалітах.	0.5	2	5	7.5
13.	Функціональні психози інволюційного періоду.	0.5	4	5	9.5
14.	Психічні розлади при судинних захворюваннях головного мозку.	0.5	5	10	15.5
15.	Психічні розлади при атрофічних процесах в головному мозку.	2.5	10	15	27.5
16.	Розумова відсталість.	2	10	10	22
17.	Непсихотичні розлади психіки та поведінки.	2	10	10	22
18.	Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю.	2	10	15	26
19.	Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин (наркоманії та токсикоманії).	2	10	15	26
20.	Лікування психічних захворювань.	2	10	20	32

21.	Етика й деонтологія в професійній діяльності лікаря.	2	5	5	12
	Конференції.	0	6	0	6
	Проміжна атестація.	0	6	0	6
	Разом.	40	153	235	428
Додаткові програми					
1.	Інформаційні медичні технології	4			4
2.	Медичне право	4			4
3.	Менеджмент в охороні здоров'я	8			8
4.	Вікова психологія	8			8
5.	Медицина катастроф	8			8
6.	Протидія насильству в сім'ї	8			8
	Разом.				40
	Усього.				468

Код курсу	НАЗВА КУРСУ 2 рік навчання	Кількість учбових годин			
		Лекції	Семинари	Практ. заняття	Всього
01.	Основи соціальної гігієни та організація психіатричної допомоги.	2	25	38	65
02.	Загальна психопатологія.	2	12	18	32
03.	Методи дослідження осіб з психічними розладами.	2	10	14	26
04.	Шизофренія, шизотипові та маячні розлади.	2	12	24	38
05.	Афективні розлади.	2	12	14	28
06.	Епілепсія.	2	10	12	24
07.	Симптоматичні психічні розлади.	2	6	10	18
08.	Психічні розлади при ендокринних захворюваннях.	0.5	4	3	7.5
09.	Психічні розлади при черепно-мозкових травмах.	0.5	4	3	7.5
10.	Психічні розлади при сифілітичних ураженнях головного мозку.	0.5	4	3	7.5
11.	Психічні розлади при пухлинах головного мозку.	0.5	4	3	7.5
12.	Психічні розлади при енцефалітах.	0.5	4	3	7.5
13.	Функціональні психози інволюційного періоду.	0.5	6	8	14.5
14.	Психічні розлади при судинних захворюваннях головного мозку.	0.5	6	8	14.5
15.	Психічні розлади при атрофічних процесах в головному мозку.	0.5	6	8	14.5
16.	Розумова відсталість.	2	8	18	28

17.	Непсихотичні розлади психіки та поведінки.	2	10	20	32
18.	Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю.	2	6	10	18
19.	Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин (наркоманії та токсикоманії).	2	6	10	18
20.	Лікування психічних захворювань.	2	16	24	42
	Проміжна атестація	0	6	0	6
	Крок 3		6		
	Атестація		6		
	Разом	28	189	251	468
	Додаткові програми				40
	Усього за 2 роки	68	342	486	936

**Рекомендований зміст освітньої частини навчальної програми
інтернатури за спеціальністю «Психіатрія»**

Код курсу і розділу	Назва курсу і розділу
01.	Основи організації психіатричної допомоги населенню.
01.1.	Епідеміологія психічних захворювань та головні тенденції динаміки в Україні та світі. Поширеність психічних захворювань в зарубіжних країнах. Методи дослідження захворюваності та поширеності психічних розладів. Поширеність психічних захворювань в Україні.
01.1.1.	Клінічна епідеміологія. Основи доказової медицини. Застосування в медичній практиці: діагностиці, лікуванні, профілактиці
01.2.	Основи організації психіатричної допомоги в Україні. Санітарна статистика, планування, економіка, фінансування та управління установами психіатричної допомоги
01.2.1.	Сучасні основи організації стаціонарної психіатричної допомоги. Профілізація психіатричних стаціонарів. Режим психіатричних стаціонарів. Психіатричний стаціонар психо-неврологічного диспансеру. Психіатричні відділення загально-соматичної лікарні. Правила госпіталізації, утримання та виписки хворих з психіатричних стаціонарів.
01.2.2.	Особливості сучасного стану амбулаторної психіатричної допомоги. Психоневрологічний диспансер. Психоневрологічний кабінет в поліклініці. Основні функції позалікарняної психіатричної допомоги.
	Система виявлення та динамічного спостереження за хворими. Швидка психіатрична допомога

01.2.3.	Проміжні форми психіатричної допомоги. Денний стаціонар і нічний профілакторій, їх організація, структура та основні функції. Гуртожитки для хворих-інвалідів, що втратили сімейні зв'язки. Будинки інвалідів для психічно хворих.
01.2.4.	Організація психіатричної допомоги дітям. Принципи етапності, послідовності та спеціалізації психіатричної допомоги дітям. Інвалідність дітей внаслідок психічного захворювання. Стаціонарна психіатрична допомога дітям. Організація внутрішньолікарняної психіатричної допомоги дітям. Кабінет дитячого психіатра в загальній дитячій поліклініці і диспансері. Дитячі психоневрологічні санаторії. Санаторні школи для дітей з психоневрологічними захворюваннями. Спецшколи з режимом праці для дітей і підлітків, які важко піддаються вихованню, з правопорушеннями, та їх корекційно - педагогічна і профілактична роль. Організація допомоги розумово відсталим дітям. Організація допомоги дітям з розладами мови. Спеціалізовані будинки дитини і дитячі установи з раннім органічним ураженням головного мозку. Медико-педагогічна комісія для відбору дітей в спеціалізовані заклади. Психологічні медико-педагогічні центри.
0.1.3.	Правові засади надання психіатричної допомоги в Україні. Закон України "Про психіатричну допомогу".
01.3.1.	Чинне законодавство (кримінальне, цивільне, адміністративне, про шлюб, соціальну допомогу, пенсійне забезпечення тощо) в сфері психіатричної допомоги. Основи трудового права.
01.4.	Санітарна освіта, психогігієна та психопрофілактика. Основні розділи та форми психогігієнічної роботи. Медико-генетичне консультування. Психогігієна сімейного виховання. Психогігієна статевих виховання. Задачі психопрофілактики в дитячому віці. Первинна, вторинна та третинна психопрофілактика. Профілактика синдрому вигорання у медичних працівників.
01.5.	Основи медико-соціальної, військової та судово-психіатричної експертизи психічно хворих.
01.5.1.	Принципи та загальні основи організації та проведення медико-соціальної експертизи (МСЕК).
01.5.2.	Загальні критерії визначення різних ступенів втрати соціально-трудова адаптації.
01.5.3.	Судово-психіатрична експертиза (СПЕК). Загальні положення. Організація.
01.5.4.	Види судово-психіатричної експертизи.
01.5.5.	СПЕК у кримінальному процесі. Непідсудність, обмежена підсудність.
01.5.6.	СПЕК у цивільному процесі. Обмежена дієздатність. Недієздатність. Опікунство.
01.5.7.	Інші види судово-психіатричної експертизи.
01.5.8.	Поняття про симуляцію, агравацію, метасимуляцію, дисимуляцію.
01.6.	Примусове лікування психічно хворих. Види, порядок проведення.

01.6.1.	Заходи медичного характеру з профілактики суспільно-небезпечних дій (СНД) психічно хворих.
01.7.	Питання реабілітації психічно хворих.
01.8.	Питання етики і деонтології в професійній діяльності лікаря - психіатра.
01.9.	Психіатричний огляд: юридичні, етичні та клінічні аспекти його проведення.
02.	<i>Загальна психопатологія.</i>
02.1.	Головні аспекти історії психіатрії. Сучасний стан загальної психопатології. Класифікація психопатологічних синдромів.
02.2.	Розлади відчуття та сприймання. Ілюзії та галюцинації. Галюцинаторний синдром. Галюцинаторно-параноїдний синдром (Кандинського-Клерамбо). Сенестопатичний синдром.
02.3.	Розлади емоційної сфери. Афективні синдроми. Депресивний синдром. Прості варіанти депресивного синдрому. Складні варіанти депресивного синдрому. Маніакальний синдром. Прості варіанти маніакального синдрому. Складні варіанти маніакального синдрому.
02.4.	Розлади мислення. Понадцінні ідеї. Синдром понадцінного маячення. Маячні синдроми. Паранойяльний синдром. Варіанти паранойяльного синдрому залежно від фабули. Варіанти паранойяльного синдрому залежно від типу перебігу. Паранойяльний та парафренний синдроми. Іпохондричний синдром, його види.
02.5.	Синдроми розладу ефекторно-вольової діяльності. Кататонічні синдроми. Кататонічний ступор, варіанти кататонічного ступору. Варіанти кататонічного синдрому за ознакою стану свідомості. Гебефренні та інші синдроми.
02.6.	Пароксизмальні стани (різновиди припадків).
02.7.	Синдроми розладу свідомості та самосвідомості. Основні ознаки синдромів затьмарення свідомості. Оглушення, визначення, психопатологічна характеристика. Делірій. Аменція, визначення, психопатологічна характеристика. Онейроїдне затьмарення свідомості. Визначення, психопатологічна характеристика. Сутінкове затьмарення свідомості. Визначення, психопатологічна характеристика. Короткочасні психічні розлади (виключні стани). Деперсоналізація та дереалізація.
02.8.	Порушення інтелекту.
02.9.	Амнезії та їх види. Корсаковський синдром. Конфабуляції у структурі корсаковського синдрому. Психоорганічні синдроми.
02.10.	Синдроми недоумства.
02.11.	Астенічний синдром. Основні прояви астенічного синдрому. Обсесивний синдром та його варіанти. Варіанти обсесивного синдрому, який супроводжується обтяжливим афектом. Варіанти обсесивного синдрому афективно-нейтрального змісту. Неврозоподібний та соматоформні синдроми.
02.12.	Розлади особистості.

02.13.	Міжнародна класифікація хвороб (МКХ-10). Термінологія, розділи, вісі МКХ-10. Основні положення МКХ-10. Сучасний стан проблеми класифікації психічних розладів. Ознайомлення з DSM-IV.
03.	<i>Методи дослідження осіб з психічними розладами та основи функціональної діагностики.</i>
03.1.	Експериментально-психологічне дослідження. Основні методи експериментально-психологічного дослідження психічно хворих.
03.2.	Клініко-психопатологічне дослідження. Метод опитування. Метод спостереження, його використання при дослідженні психічного стану хворого. Інші види дослідження, загальносоматичне і неврологічне дослідження хворого.
03.3.	Лабораторні і морфологічні методи дослідження. Генетичні методи дослідження. Дослідження біологічних рідин (морфологічні, біохімічні та серологічні дослідження). Визначення вмісту психотропних препаратів у крові. Цитологічне, бактеріологічне дослідження ліквору, значення та оцінка його результатів. Значення і оцінка результатів дослідження біологічних рідин для діагностики психічних захворювань.
03.4.	Рентгенологічні методи обстеження. Краніографія. Рентгенологічні ознаки, виявлені способом краніографії. Пневмоенцефалографія. Рентгенологічні ознаки, виявлені способом пневмоенцефалографії. Церебральна ангіографія. Рентгенологічні ознаки, виявлені способом церебральної ангіографії. Інші контрольні методи. Рентгенологічні ознаки, виявлені при їх використанні, їх значення і оцінка результатів. Сучасні методи прижиттєвого дослідження мозку. Методи структурної нейровізуалізації (комп'ютерна томографія, ядерно-магнітний резонанс), методи функціональної нейровізуалізації (позитронно-емісійна томографія, функціональний ядерно-магнітний резонанс).
03.5.	Електроенцефалографія, реоенцефалографія, ехоенцефалографія. Основні компоненти електроенцефалограм М-ехографія. Значення електроенцефалографічного і М-ехографічного досліджень у діагностиці психічних захворювань.
03.6.	Генетичні методи дослідження психічно хворих. Генеалогічний метод. Близнюковий метод. Біохімічні методи. Цитогенетичний метод. Загальні закономірності успадкування психічних захворювань. Значення генетичних досліджень для діагностики психічних захворювань.
03.7.	Морфологічні методи досліджень у психіатрії. Макроскопічні дослідження. Гістологічні дослідження. Значення морфологічних досліджень для діагностики психічних захворювань.
04.	<i>Шизофренія, шизотипові та маячні розлади.</i>
04.1.	Сучасний стан проблеми, вчення про шизофренію. Сучасна класифікація форм та типів перебігу шизофренії. Порівняльна характеристика діагностичних критеріїв класифікацій, прийнятих у різних країнах. Вчення про шизофренію у світлі МКХ-10.
04.2.	Клінічні прояви шизофренії.

04.3.	Форми перебігу шизофренії. Клінічна картина параноїдної, гебефренічної, кататонічної, простої та інших форм шизофренії. Характеристика перебігу шизофренії: безперервний, епізодичний. Ремісії при шизофренії.
04.4.	Безперервна шизофренія.
04.5.	Епізодична з наростаючим та стабільним дефектом шизофренія.
04.6.	Епізодична ремітуюча шизофренія.
04.7.	Шизоафективні розлади. Характеристика депресивних та маніакальних станів при шизоафективному розладі.
04.8.	Шизотиповий розлад. Проблема реактивних психотичних розладів.
04.9.	Особливості зляканої та фебрильної шизофренії.
04.10.	Вікові особливості шизофренії. Дитяча, підліткова шизофренія. Гебоїдофренія, її особливості. Шизофренія інволюційного віку. Шизофренія старечого віку.
04.11.	Проблема ремісій та дефекту при шизофренії.
04.12.	Терапія шизофренії. Основні принципи та особливості терапії окремих форм перебігу шизофренії. Невідкладна допомога при шизофренії. Реабілітація хворих на шизофренію.
04.13.	Експертиза хворих на шизофренію: трудова, військова, судово-психіатрична.
05.	<i>Афективні розлади настрою.</i>
05.1.	Сучасний стан проблеми, вчення про афективні психози. Історія виділення афективних психозів, МДП. Сучасні проблеми вчення про афективні психози з позицій МКХ-10. Загальна характеристика афективних психозів. Біполярний розлад як модель ендогенно - афективного психозу.
05.2.	Варіанти перебігу афективних розладів, поняття про циркулярність, моно- та біполярність.
05.3.	Клінічна картина біполярних афективних розладів.
05.4.	Основні варіанти депресій.
05.5.	Клінічна картина циклотимії.
05.6.	Проблеми суїцидології.
05.7.	Терапія афективних психозів і профілактика суїцидів.
06.	<i>Епілепсія.</i>
06.1.	Сучасний стан проблем епілепсії.
06.2.	Етіологія та патогенез епілепсії.
06.3.	Клінічні прояви епілепсії: епілептичні пароксизми, епілептичні психози, епілептичні зміни особистості та епілептичне недоумство.
06.4.	Перебіг епілепсії.
06.5.	Основні клінічні прояви епілепсії.
06.6.	Особливості епілепсії залежно від віку.
06.7.	Лікування епілепсії.
06.8.	Експертиза хворих на епілепсію: трудова, військова, судово-психіатрична.
07.	<i>Симптоматичні психічні розлади.</i>
07.1.	Сучасний стан вчення про симптоматичні психічні розлади.

07.2.	Класифікація та клініка симптоматичних психічних розладів з позицій МКХ-10.
07.3.	Психічні розлади при окремих соматичних захворюваннях.
07.4.	Основні принципи лікування гострих, протрагованих симптоматичних психічних розладів та органічного психосиндрому.
07.5.	Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза хворих на симптоматичні психічні розлади та органічний психосиндром.
08.	<i>Психічні розлади при ендокринних захворюваннях.</i>
08.1.	Сучасний стан вчення про ендокринопатії з позицій МКХ-10. Загальні закономірності розвитку психічних розладів при ендокринних захворюваннях.
08.2.	Клініка психічних порушень: ендокринний психосиндром, гострі та протраговані психози. Особливості психічних порушень при окремих ендокринних захворюваннях.
08.3.	Лікування психічних розладів при ендокринних захворюваннях.
08.4.	Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза хворих з психічними порушеннями при ендокринних захворюваннях.
09.	<i>Психічні розлади при черепно-мозкових травмах.</i>
09.1.	Загальна характеристика травматичних уражень головного мозку і класифікація черепно-мозкових травм з позицій МКХ-10.
09.2.	Клініка психічних розладів у гострому періоді комоцій та контузій головного мозку.
09.3.	Відкриті травми головного мозку.
09.4.	Баротравма, психічні розлади у гострому періоді. Електротравма.
09.5.	Психічні розлади у віддаленому періоді черепно-мозкових травм (травматична хвороба).
09.6.	Періодичні органічні (травматичні) психози.
09.7.	Лікування психічних розладів у гострому періоді черепно-мозкових травм і лікування травматичної хвороби.
09.8.	Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза хворих з психічними розладами при черепно-мозкових травмах.
10.	<i>Психічні розлади при сифілітичних ураженнях головного мозку.</i>
10.1.	Психічні розлади при сифілітичних ураженнях головного мозку з позицій МКХ-10. Загальна характеристика нейросифілісу. Етіологія, патогенез, патологічна анатомія.
10.2.	Клініка сифілісу головного мозку. Менінгітні, судинні, гумозні форми сифілісу головного мозку.
10.3.	Природжений сифіліс головного мозку.
10.4.	Діагностика і диференційна діагностика сифілісу головного мозку. Неврологічні, соматичні і серологічні дані в діагностиці сифілісу головного мозку.
10.5.	Лікування сифілісу головного мозку.
10.6.	Клініка і діагностика прогресивного паралічу.
10.7.	Лікування прогресивного паралічу.
10.8.	Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза при нейросифілісі.

11.	<i>Психічні розлади при пухлинах головного мозку.</i>
11.1.	Психічні розлади при пухлинах головного мозку з позицій МКХ-10. Клініка психічних розладів при пухлинах головного мозку.
11.2.	Параклінічні дані при пухлинах головного мозку.
11.3.	Діагностика і диференційна діагностика психічних розладів при пухлинах головного мозку.
11.4.	Лікування хворих з психічними розладами при пухлинах головного мозку.
12.	<i>Психічні розлади при енцефалітах.</i>
12.1.	Класифікація клінічних форм енцефалітів з позицій МКХ-10. Психічні розлади при енцефалітах.
12.2.	Епідемічний енцефаліт. Клініка гострої і хронічної (паркінсонічної) стадії.
12.3.	Клініка і лікування психічних порушень при кліщовому (весінньо-літньому) і комариному (літньо-осінньому) енцефалітах. Енцефаліти, що виникли внаслідок інфекційних захворювань.
12.4.	Лікування психічних розладів у гострій і хронічній стадіях енцефалітів. Реабілітаційна, трудова, військова, судово-психіатрична експертиза хворих на енцефаліт.
13.	<i>Функціональні психози інволюційного періоду.</i>
13.1.	Сучасний стан проблеми функціональних психозів інволюційного віку. Класифікація їх з позицій МКХ-10. Клінічна картина та перебіг функціональних психозів інволюційного віку.
13.2.	Диференційна діагностика функціональних психозів інволюційного віку.
13.3.	Лікування функціональних психозів інволюційного віку.
13.4.	Реабілітація і трудова експертиза при функціональних психозах інволюційного періоду. Військова і судово-психіатрична експертиза при функціональних психозах інволюційного періоду.
14.	<i>Психічні розлади при судинних захворюваннях головного мозку.</i>
14.1.	Класифікація їх з позицій МКХ-10. Клініка психічних порушень при церебральному атеросклерозі.
14.2.	Клініка психічних порушень при гіпертонічній хворобі і гіпотонічних станах.
14.3.	Клініка психічних порушень при церебральному тромбангіїті.
14.4.	Лікування психічних порушень при судинних захворюваннях головного мозку.
14.5.	Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза хворих з судинними захворюваннями головного мозку.
15.	<i>Психічні розлади при атрофічних процесах в головному мозку.</i>
15.1.	Сучасний стан проблеми психічних розладів при атрофічних процесах головного мозку.
15.2.	Уявлення про етіологію, патогенез та морфологію атрофічних процесів.
15.3.	Класифікація (МКХ-10) атрофічних захворювань головного мозку.

15.4.	Слабоумство, стадії розвитку та клінічні варіанти.
15.5.	Хвороба Альцгеймера, клініка, загальна характеристика перебігу хвороби Альцгеймера.
15.6.	Хвороба Піка, клінічні прояви та варіанти перебігу хвороби.
15.7.	Хорея Гентінгтона, клінічні прояви та варіанти перебігу хвороби.
15.8.	Діагностика і диференційна діагностика атрофічних захворювань головного мозку.
15.9.	Лікування психічних розладів при атрофічних процесах головного мозку. Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза при атрофічних процесах головного мозку.
16.	<i>Розумова відсталість.</i>
16.1.	Сучасний стан вчення про розумову відсталість. Епідеміологія, загальна клінічна характеристика. Класифікація розумової відсталості в МКХ-10.
16.2.	Ензимопатичні форми розумової відсталості (фенілкетонурія, пуриноз тощо). Клініка. Діагностика.
16.3.	Хромосомні форми (хвороба Дауна, істинна мікроцефалія, синдром Шерешевського-Тернера, хвороба Клайнфельтера). Клініка, діагностика.
16.4.	Ксеродермічні форми: невоїдна, іхтіоз. Клініка, діагностика.
16.5.	Дизостозні форми: синдроми Марфана, Крузона. Клініка, діагностика.
16.6.	Розумова відсталість, обумовлена внутрішньоутробними ураженнями плода - ембріо- і фенотипії (вірусні інфекції, резус-несумісність. Токсоплазмоз, лістеріоз, вроджений сифіліс).
16.7.	Розумова відсталість, обумовлена пери- і постнатальними шкідливостями.
16.8.	Психози у розумово відсталих осіб. Клінічні прояви.
16.9.	Основні питання профілактики, лікування і експертиз хворих на розумову відсталість.
16.10.	Граничні форми відставання в розвитку особистості (інфантилізм). Клінічні форми. Діагностика, лікування і профілактика.
17.	<i>Непсихотичні розлади психіки та поведінки.</i>
17.1.	Сучасний погляд на проблему непсихотичних розладів психіки та поведінки.
17.2.	Розлади особистості. Етіологія, патогенез. Клінічні варіанти. Закономірності перебігу, діагностика.
17.3.	Основні питання профілактики, лікування, реабілітації та експертизи розладів особистості і патологічного розвитку особистості.
17.4.	Тривожні розлади. Класифікація. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
17.5.	Дисоціативні та соматоформні розлади, розлади прийому їжі.
17.6.	Реакції на стрес, посттравматичний стресовий розлад, порушення адаптації.
17.7.	Непсихотичні розлади психіки та поведінки у дитячому віці.

17.8.	Лікування та експертиза при непсихотичних розладах психіки та поведінки.
18.	<i>Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю.</i>
18.1.1.	Епідеміологія алкоголізму. Медичні і соціально-правові питання. Етіологія і патогенез.
18.1.2.	Доховоробні форми зловживання спиртними напоями і алкогольна хвороба.
18.1.3.	Клінічні прояви і стадії перебігу алкоголізму.
18.1.4.	Алкогольні (металкогольні) психози: гострі - алкогольний делірій, алкогольний галюциноз, алкогольний параноїд та хронічні -псевдопараліч, Корсаковський психоз, класифікація, діагностика.
18.1.5.	Алкогольна енцефалопатія. Гостра (синдром Гайє-Верніке) і хронічна. Клініка. Діагностика.
18.1.6.	Особливості алкоголізму у дитячому, юнацькому віці. Особливості алкоголізму у жінок.
18.1.7.	Основні принципи лікування алкоголізму та алкогольних психозів. Особливості примусового лікування.
18.1.8.	Трудова і військова експертиза при алкоголізмі. Судово-психіатрична експертиза при алкоголізмі і алкогольних психозах. Оцінка простого і патологічного сп'яніння.
18.1.9.	Наркологічна допомога населенню.
19.	<i>Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин (наркоманії та токсикоманії).</i>
19.2.1.	Сучасний стан проблеми нарко- і токсикоманій. Механізми розвитку привикання до психоактивних речовин.
19.2.2.	Формування наркотичного синдрому і його ознаки.
19.2.3.	Класифікація наркоманій. Клінічні прояви і перебіг окремих видів наркоманій: гашишизму, морфінізму, кокаїнізму тощо.
19.2.4.	Полінаркоманії. Класифікація. Клінічні прояви і перебіг окремих видів токсикоманій.
19.2.5.	Основні принципи лікування наркоманій і токсикоманій. Особливості примусового лікування.
19.2.6.	Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза при наркоманіях і токсикоманіях.
20.	<i>Лікування психічних захворювань.</i>
20.1.	Сучасні методи лікування психічних захворювань і принцип класифікації різних видів терапії.
20.2.	Клінічна психофармакологія. Класифікація психофармакологічних засобів. Механізм дії і фармакокінетика психотропних засобів.
20.3.	Антипсихотики. Класифікація. Загальна характеристика психотропної дії. Клінічні показання до застосування антипсихотиків різних фармакологічних груп.
20.4.	Атидепресанти. Загальна характеристика психотропної дії. Класифікація. Клінічні показання до застосування.

20.5.	Транквілізатори. Характеристика психотропної дії. Класифікація. Клінічні показання до застосування.
20.6.	Психостимулятори. Особливості психотропної дії. Методика лікування психостимуляторами.
20.7.	Ноотропні засоби. Визначення і загальні особливості. Механізми психотропної дії. Клінічне застосування.
20.8.	Нормотиміки. Лікувальна і профілактична дія солей літію. Показання та методика проведення терапії і профілактики солями літію.
20.9.	Електроконвульсивна терапія (ЕКТ). Сучасне уявлення про механізм дії ЕКТ. Показання до ЕКТ і методика її проведення.
20.10.	Інші види біологічної терапії психічних захворювань. Піротерапія. Інсулінотерапія.
20.11.	Невідкладна терапія психічних захворювань. Інтенсивна терапія.
20.12.	Психотерапія. Патологічний механізм дії. Психотерапевтичні методи (гіпнотерапія, "раціональна" психотерапія, аутогенне тренування, групова, ортодоксальні та сучасні психоаналітичні методи та інші). Показання до застосування в психіатрії.
20.13.	Лікування сном. Механізм дії, показання і засоби клінічного використання.
20.14.	Трудотерапія та інші реабілітаційні заходи в психіатрії.
20.15.	Нетрадиційні методи лікування психічних захворювань (краніоцеребральна гіпотермія, гіпербарична оксигенація тощо). Латеральна терапія. Лазеротерапія.
<i>Додаткові програми.</i>	
1.	Інформаційні медичні технології
2.	Медичне право
3.	Менеджмент в охороні здоров'я
4.	Вікова психологія
5.	Медицина катастроф
6.	Протидія насильству в сім'ї

VII. ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, НА ЯКИХ БАЗУЄТЬСЯ ПРИМІРНА ПРОГРАМА, РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА, ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру».

Стаття 10 Закону України «Про вищу освіту».

Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2017 р. №600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 01

жовтня 2019 р. №1254).

Директива 2005/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 7 вересня 2005 р. «Про визнання професійної кваліфікації» зі змінами, внесеними Директивою 2013/55/ЄС.

Положення Хартії навчання медичних фахівців у Європейській спільноті, прийнятої у 1994 р. Європейською спілкою медичних фахівців.

Закон України «Про психіатричну допомогу» (режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>).

Закон України від 15.02.1995 № 60/95-ВР «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» (режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80>).

Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>).

Закон України від 04.04.1996 № 123/96-ВР «Про лікарські засоби».

Закон України від 5.07.2001 № 2586-III «Про протидію захворюванню на туберкульоз».

Закон України від 6.04.2000 1645-III «Про захист населення від інфекційних хвороб».

Закон України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ».

Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».

Закон України від 23 грудня 2010 року №2861-VI «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунодефіциту (СНІД) та соціальний захист населення».

Розпорядження КМУ від 18 листопада 2020 р. № 1463-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Державної стратегії розвитку системи протитуберкульозної медичної допомоги населенню на 2020–2023 роки».

Розпорядження КМУ від 27 листопада 2019 р. № 1415-р «Про схвалення Державної стратегії у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на період до 2030 року».

Розпорядження КМУ від 27 листопада 2019 р. № 1414-р «Про схвалення Державної стратегії розвитку системи протитуберкульозної медичної допомоги населенню».

Постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2007 р. № 1339 «Про реалізацію частини шостої статті 7 Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів».

Постанова Кабінету Міністрів України від 03 червня 2009 р. № 589 «Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом».

Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2008 № 366 Про затвердження Порядку перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на території України та оформлення необхідних документів».

Постанова Кабінету Міністрів України від 06 травня 2000 р. № 770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»,

Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2007 р. № 1203 «Про затвердження гранично допустимої кількості наркотичних засобів психотропних речовин і прекурсорів, що містяться в препаратах».

Постанова Кабінету Міністрів України від 13 травня 2013 р. № 333 «Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у закладах охорони здоров'я».

Постанова Кабінету Міністрів України від 06 квітня 2016 р. № 282 «Деякі питання ліцензування господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці I переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного переліку».

Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 07.08.2015 № 494 «Про деякі питання придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я».

Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27.03.2012 № 200 «Про затвердження Порядку проведення замісної підтримувальної терапії хворих з опіоїдною залежністю».

Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України 09.11.2015 № 1452/735 «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції».

Наказ МОЗ України від 19.07.2005 № 360 «Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби і вироби медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків».

Наказ МОЗ України від 16 лютого 2022 року № 302 «Про затвердження порядку організації виявлення туберкульозу та латентної туберкульозної інфекції».

Наказ МОЗ України від 19.08.2005 № 415 «Про удосконалення добровільного консультування і тестування на ВІЛ-інфекцію».

Наказ МОЗ України від 19.04.2006 № 236 «Про організацію впровадження порядку добровільного консультування і тестування на ВІЛ-інфекцію (протоколу) в закладах охорони здоров'я».

Наказ МОЗ України від 25.05.2000 № 120 «Про вдосконалення організації медичної допомоги хворим на ВІЛ-інфекцію/СНІД».

ЛІТЕРАТУРА

Базова література:

1. Основи законодавства про охорону здоров'я <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Global Burden of Disease Study. Global health data exchange. Washington (DC): Institute for Health Metrics and Evaluation; 2016. Accessed April 24, 2021. <http://ghdx.healthdata.org/gbd-results-tool>
3. Data and resources: prevalence of mental health. In: Health topics. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2018. Accessed April 24, 2021. <http://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/mental-health/data-and-statistics>
4. Global Health Observatory data repository. Geneva: World Health Organization; 2017. Accessed October 28, 2021. <http://apps.who.int/gho/data/node.home>
5. Cohen A. Addressing comorbidity between mental disorders and major noncommunicable diseases. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2017. Accessed October 28, 2021. <https://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/addressing-comorbidity-between-mental-disorders-and-major-noncommunicable-diseases-2017>
6. World Health Organization. Global Tuberculosis Report 2019. WHO; 2019.
7. Doherty AM, Kelly J, McDonald C, O'Dwyer AM, Keane J, Cooney J. A review of the interplay between tuberculosis and mental health. *Gen Hosp Psychiatry*. 2013;35(4):398-406. doi:10.1016/j.genhosppsy.2013.03.018
8. Uthman OA, Magidson JF, Safren SA, Nachege JB. Depression and adherence to antiretroviral therapy in low-, middle- and high-income countries: a systematic review and meta-analysis. *Curr HIV/AIDS Rep*. 2014;11(3):291-307. doi:10.1007/s11904-014-0220-1
9. International Advisory Group for the Revision of ICD-10 Mental and Behavioural Disorders. A conceptual framework for the revision of the ICD-10 classification of mental and behavioural disorders. *World Psychiatry*. 2011;10(2):86-92. doi:10.1002/j.2051-5545.2011.tb00022.x
10. Reed GM, Mendonca Correia J, Esparza P, et al. The WPA-WHO Global Survey of Psychiatrists' Attitudes Towards Mental Disorders Classification. *World Psychiatry*. 2011;10(2):118-131. doi:10.1002/j.2051-5545.2011.tb00034.x
11. Clark LA, Cuthbert B, Lewis-Fernandez R, et al. Three Approaches to Understanding and Classifying Mental Disorder: ICD-11, DSM-5, and the National Institute of Mental Health's Research Domain Criteria (RDoC). *Psychol Sci Public Interest*. 2017;18(2):72-145. doi:10.1177/1529100617727266
12. Reed GM, First MB, Kogan CS, et al. Innovations and changes in the ICD-11 classification of mental, behavioural and neurodevelopmental disorders. *World Psychiatry*. 2019;18(1):3-19. doi:10.1002/wps.20611
13. First MB, Reed GM, Hyman SE, Saxena S. The development of the ICD-11 Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines for Mental and Behavioural Disorders. *World Psychiatry*. 2015;14(1):82-90. doi:10.1002/wps.20189
14. Parnas J, Sass LA, Zahavi D. Recent developments in philosophy of psychopathology. *Curr Opin Psychiatry*. 2008;21(6):578-584. doi:10.1097/YCO.0b013e32830e4610
15. Potter NN. Recent developments in philosophy of mind and psychopathology. *Curr Opin Psychiatry*. 2010;23(6):542-545. doi:10.1097/YCO.0b013e32833d41ed15.

16. Reed GM, Drescher J, Krueger RB, et al. Disorders related to sexuality and gender identity in the ICD-11: revising the ICD-10 classification based on current scientific evidence, best clinical practices, and human rights considerations. *World Psychiatry*. 2016;15(3):205-221. doi:10.1002/wps.20354
17. Kleinman A. *Rethinking psychiatry: from cultural category to personal experience*. Free Press; 1991.
18. Littlewood R. Psychiatry's Culture. *International Journal of Social Psychiatry*. 2016;42(4):245-268. doi: 10.1177/002076409604200402
19. Sadler J. Values in psychiatric diagnosis and classification. In: Fulford KW, Davies M, Gipps R, et al. *The Oxford handbook of philosophy and psychiatry*. Oxford University Press; 2013
20. American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Fifth ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing. pp. 525. ISBN 978-0-89042-555-8.
21. Kaplan & Sadock's *Synopsis Of Psychiatry*. Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry; 11th ed. Wolters Kluwer. 2015
22. Schatzberg AF, DeBattista C. *Manual of Clinical Psychopharmacology*. 8th ed. Washington DC: American Psychiatric Publishing Inc; 2015
23. Stahl SM. *Essential Psychopharmacology. Neuroscientific basis and Practical Applications*. 3rd edn. Cambridge, UK: Cambridge University Press; 2008
24. Stahl SM. *Essential Psychopharmacology: The Prescriber's Guide*. Cambridge, UK: Cambridge University Press; 2009
25. Блейхер В.М., Крук И.В. Толковый словарь психиатрических терминов // Воронеж НПО «Модэк», 1995, - 280 с.
26. Диагностика и ведение биполярного аффективного расстройства. «Нейро News: психоневрология и нейропсихиатрия». Сборник клинических рекомендаций 2015 г. <http://neuronews.com.ua/page/sbornik-klinicheskikh-rekomendacij-2015>
27. Диагностика и ведение большого депрессивного расстройства у взрослых . «Нейро News: психоневрология и нейропсихиатрия». Сборник клинических рекомендаций 2014 г. <http://neuronews.com.ua/page/sbornik-klinicheskikh-rekomendacij-2014>
28. Диагностика и лечение эпилепсий у взрослых. «Нейро News: психоневрология и нейропсихиатрия». Сборник клинических рекомендаций 2015 г. <http://neuronews.com.ua/page/sbornik-klinicheskikh-rekomendacij-2015>
29. Дитяча психіатрія : підручник / Г. М. Кожина, В. Д. Мішиєв, В. І. Коростій [та ін.] ; за ред. : Г. М. Кожиної, В. Д. Мішиєва. - К. : Медицина, 2014. - 375 с.
30. Жариков Н.М., Тюльпин Ю.Г. *Психиатрия: Учебник*. - М.: Медицина, 2000. - 544 с.
- Жмуров В.А. *Психопатология* - М: Медицинская книга, Н.Новгород: изд-во НГМА,2002. - 668 с.
31. Кандинский В.Х. *О псевдогаллюцинациях*. - М.: Мед. книга, 2001. - 157с.
32. Карманное руководство к МКБ-10: классификация психических и поведенческих расстройств с глоссарием и исследовательскими диагностическими критериями (Под ред. Дж. Купера / Пер. с англ. Д. Полтавца.- К.: Сфера, 2000.- 464с.
33. Классификация психических и поведенческих расстройств. Клинические

описания и указания по диагностике. - К.: Факт, 1999. - 272 с.

34. Классификация психических и поведенческих расстройств с глоссарием и исследовательскими диагностическими критериями (ИДК) // Составитель и редактор Дж. Э. Купер. - Издательство «Сфера», Киев, 2000. - 441 с.

35. Клиническое руководство по психическим расстройствам / Под ред. Давида Барлоу; пер. с англ. Э.Г. Эйдемиллера. - СПб.: Питер, 2008. - 912.

36. Кузнецов В.Н. Особенности клиники и диагностики аффективных психозов резидуально-органического генеза у детей и подростков. //Український медичний часопис.-1998.- 1(3)1998, - С.18-23.

37. Лапидес М.И. Вопросы детской психиатрии. М., 1940; 39-76.

38. Леонгард К. Акцентуированные личности: Пер. с нем. К.:Вища школа, 1989.

39. Менделевич В.Д., Соловьева С.Л. Неврология и психосоматическая медицина.- М.: МЕДпресс-информ, 2002.- 608 с.

40. Марилов В.В. Общая психопатология: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений.- 3-е изд., стер.- М.: Издательский центр «Академия», 2008.224 с.

41. Марилов В.В. Общая психопатология: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений.- 3-е изд., стер.- М.: Издательский центр «Академия», 2008.224 с.

42. Мосолов С.Н. Шкалы психометрической оценки симптоматики шизофрении и концепция позитивных и негативных расстройств.- М. 2001.- 238с.

43. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика.- М.: Эксмо, 2008.- 1024 с.

44. Психіатрія (під ред. В.М. Козідубової, В.М. Кузнецова, В.А. Вербенко, Л.М. Юр'євої, О.О. Фільца, І.О. Бабюка).- Харків: Оберіг, 2013. - 1164 с.

45. Психіатрія. Збірник тестових завдань. Навчально - методичний посібник. анд., докт. Мед. наук Г.Я. Пилягіна, доцент, анд.. Мед. наук Т.О. Гончар, асистент, анд.. Мед. наук А.Г. Бондарчук, асистент О.В. Зубатюк, асистент Ю.Я.

Челядин

<https://drive.google.com/file/d/0B5eFD4XXvyN8ekI4U19BTVFaeU0/view>

Допоміжна література:

1. Авербух Е.С. Депрессивные состояния. — Л.: Изд-во Ленингр. ун-та. — 1962. - 193 с.

2. Бенджамин С., Гольдберг Д., Крид Ф. Психиатрия в медицинской практике - Киев.: Сфера - 1999 - 179 с.

3. Блейхер В.М., Крук И.В. Толковый словарь психиатрических терминов // Воронеж НПО «Модэк», 1995, - 280 с.

4. Блейхер В.М., Крук И.В. Патопсихологическая диагностика // Киев: «Здоров'я», 1986, - 280 с.

5. Братусь Б.С. Аномалии личности. — М., 1988. — 301 с.

6. Бредин Ф. Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека // Ленинград: Наука, 1988. - 295 с.

7. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. - Киев: Наукова думка, 1989. - С.104-105, 122

8. Вартамян Г.А., Петров Е.С. Эмоции и поведение // Ленинград: Наука, 1989. - 145 с.

9. Васильев В.Л. Юридическая психология. - СПб.:Питер Пресс, 1998.- 656 с.

10. Гельдер М., Гет Д., Мейо Р. Оксфордское руководство по психиатрии - Киев: Сфера - 1997 - т. 1- 164 с.

11. Гельдер М., Гет Д., Мейо Р. Оксфордское руководство по психиатрии - Киев:

Сфера - 1997 - т. 2- 175 с.

12. Гиндикин В. Я., Гурьева В. А. Личностная патология. — М.: ТриадаХ., 2003. — 266 с.

13. Голдберг Д., Хаксли П. Распространенные психические расстройства. - К.: Сфера, 1999. - С. 154-160.

14. Гурьева В.А. Психогенные расстройства у детей и подростков. М., 1996; 207.

15. Детская и подростковая психиатрия, психоневрология: Клинические лекции для профессионалов (Под ред. Ю.С. Шевченко). - - М.: Мед. информ. агенство, 2011. - 928 с.

16. Детская психоневрология (Под ред. Л.А. Булаховой). - - К.: Здоров'я, 2001. - 496 с.

17. Жариков Н.М., Тюльпин Ю.Г. Психиатрия: Учебник. - М.: Медицина, 2000. - 544 с.

18. Єрмолаєва М. В.. Психологія розвитку: Методичний посібник для студентів заочної та дистанційної форм навчання, 2003 // режим доступу:

<http://medbib.in.ua/psihologiya-razvitiya-metodieheskoe-posobie.html>

19. Игумнов С.А. Клиническая психотерапия. - Минск: "Беларуская навука", 2004. - С.34-57.

20. Исаев Д.Н. Психиатрия детского возраста: психопатология развития : учебник для вузов. - СПб. : СпецЛит, 2013. - 481 с.

21. Исаев Д.Н. Психопатология. - СПб.: Спец.Лит., 2004. - 463 с.

22. Карвасарский Б.Д. Психотерапия. - «Питер», 2002. - 672 с.

23. Клиническая и судебная психиатрия / Под ред. В.А. Гурьевой. - М.: Генезис, 2004. - 480 с.

24. Каплан Г.И., Сэдок Б.,Дж. Клиническая психиатрия // Москва, Медицина - 1994 - Т. 1, С. - 587 - 630 (примітка: перекладне видання, яке є внесене в оригіналі у перелік базової літератури)

25. Каплан Г.И., Сэдок Б.Дж. Клиническая психиатрия. В 2 т.: - Пер. с англ. - М.: Медицина, 1994. - Т.1. - 366 с.

26. Клінічна суїцидологія (за ред.. Л.М. Юр'євої, Н.О. Марути, І.В. Пінського). - Харків, Видавець Строков Д.В., 2020. - 302 с.

27. Крайг Г., Бокум Д. Психология развития. - СПб.: Питер, 2005. - 940 с.

28. Критерії діагностики та принципи лікування розладів психіки. Клінічний посібник / 29. Підкоритов В.С., Букреєв В.І., Кузьмінов В.М. та ін. - Харків: Фоліо, 2001. - С.71-80.

30. Крыжановский А.В. Циклотимические депрессии. - К: Сфера - 1995 - 271 с.

31. Личко А.Е. Психиатрия. - Тула: ДВК, 1998. - 217с.

32. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера //Ленинград, 1983. - 211 с.

33. Лукомский И.И. Маниакально - депрессивный психоз. - М: Медицина - 1968 - 159 с

34. Марута Н.А. Эмоциональные нарушения при невротических расстройствах: Монография. — Харьков: РИФ «Арсис ЛТД», 2000. — 159 с.

35. Медична психологія: в 2 х томах. Загальна медична психологія (ред. Г.Я. Пилягіна) Вінниця: Нова книга, 2020. - Т.1. - 288 с.

36. Медична психологія: в 2 х томах. Загальна медична психологія (ред. Г.Я. Пилягіна) Вінниця: Нова книга, 2020. - Т.2. - 496 с.

37. Меринов А.В., Шустов Д.И., Лукашук А.В., Шитов Е.А.Детская и

- подростковая психиатрия. Учебное пособие. - Рязань: РИО РязГМУ, 2016. - 132 с.
38. Медицина невідкладних станів: Швидка і невідкладна медична допомога: Підручник / За ред. І.С. Зозулі. Розділ: Невідкладна допомога в психіатрії. Кузнецов В.М.— К.: ВСВ "Медицина", 2012. — 728 с., пал. тв.
39. Международная классификация болезней (10-й пересмотр). Классификация психических и поведенческих расстройств. Клинические описания и указания по диагностике.-СПб: Адис, 1994.
40. Менделевич И.К. Психиатрическая пропедевтика - М: Медицина -1997 - 290 с.
41. Москаленко В.Ф., Горбань Є.М., Табачников С.І. Роль і місце соціальної психіатрії у сучасному суспільстві // Український вісник психоневрології. — 2002. — Т. 10, вип. 1. — С. 9-12.
42. Никол Р. Практическое руководство по психиатрии: Британський поход. - Екатеринбург: Из-во Урал ИНКО. Урал ЦВИ, 2001. - С.20-49.
43. Нуллер Л.Н., Михаленко И.Н. Аффективные психозы. - Л: Медицина - 1988 - 263 с.
44. Пападопулос Т.Ф. Острые эндогенные психозы. — М.,1975
45. Психиатрия и психотерапия : справочник / Герд Лаукс, Ханс-Юрген Мёллер; пер. с нем. ; под. общ. ред. акад. РАМН П.И. Сидорова - М.: МЕДпресс-информ, 2010. - 512 с. : ил.
46. Руководство по психиатрии. В 2 томах. Т.1/А.С.Тиганов, А.В.Снежневский, Д.Д.Орловская и др.; Под ред. А.С.Тиганова. -М.:Медицина,1999. - 712 с.
47. Руководство по психиатрии. В 2 томах. Т.2/А.С.Тиганов, А.В.Снежневский, Д.Д.Орловская и др.; Под ред. А.С.Тиганова. -М.:Медицина,1999. - 784 с.
48. Сметанников П.Г. Психиатрия: Руководство для врачей. - Изд. 5-е, перераб. и доп. - М: Медицинская книга, Н.Новгород: Изд-во НГМА, 2002. - 708 с.
49. Соціально-стресові розлади (клініка, діагностика, профілактика) (за ред. П.В. Волошина, Н.О. Марути). - Харків, Видавець Строков Д.В., 2016. - 335 с.
50. Сухарева Г.Е. Лекции по психиатрии детского возраста. — М.: Медицина, 1974. — 319 с.
51. Сучасні проблеми суїцидології (за ред. П.В. Волошина, Н.О. Марути) Харків, Видавець Строков Д.В., 2017 - 288с.
52. Тести з психіатрії / Кузнецов В.М., Коротоножкін В.Г., Олійник А.В., Насінник О.А., Уралова Л.Т., Бондарчук А.Г., Костюченко С.І., Белов О.Б., Шейко М.В. К., 2009. — 234 с.
53. Томэ Х., Кэхеле Х. Современный психоанализ. - М.: «Яхтсмен», 2003. - С. 234-240.
54. Ургентна психіатрія (клініка, психодіагностика, терапія невідкладних станів). / Дзюб Г. К., Кузнецов В. М., Нестерчук Н. В. / К., 2010. — 190 с.
55. Шейдер Р. Психиатрия - М: Практика - 1998- 485 с.
56. Эй А. Шизофрения. Нариси клініки та психопатології: Пер. з фр. / Передмова Ж. Гаррабе. - К.: Сфера, 1998. - 388 с.
57. Юрьева Л.М. История. Культура. Психические расстройства и расстройства поведения. - К.: Сфера, 2002. - 314 с.

Інформаційні ресурси:

<https://new.meduniv.lviv.ua/kafedry/kafedra-psyhiatriyi-i-psyhoterapiyi-fpdo/> —
Офіційна сторінка кафедри психіатрії і психотерапії факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила

Галицького; містить посилання на матеріали лекцій, практичних, семінарських занять та самостійної роботи.

<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=N-2dpOwAAAAAJ>

Фільц О.О. Кирилюк С.С., митрополит Димитрій (Рудюк). «Клінічне душпастирство: poradnik z diagnostyki u psichiatrii» для капеланів у закладах охорони здоров'я (ЗОЗ). <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.20022.11846> Accessed November 4, 2021.